

Az MTA és az ITM közötti költségvetési vita

2019. ÁPRILIS 5.

Elérhetők az MTA kutatóintézet-hálózat teljesítményértékelésének összefoglalói

Az MTA kutatóintézet-hálózata Európában a legjobbak közé tartozik. A hálózat teljesítménye kiváló, és számos olyan alkotóműhellyel rendelkezik, amelyek a világ élvonalába tartoznak, és nemzeti kincsnek tekinthetők. A kutatóhálózat gyökeres átalakítására nincs szükség, de – mint minden nagy rendszeren – ezen is lehet fejleszteni, például a fiatal kutatók intenzívebb bevonásával. Ezek a legfontosabb megállapításai annak a szakmai teljesítményértékelésnek, amelyet az Akadémia az Innovációs és Technológiai Minisztérium kezdeményezésére végeztetett el, az MTA és az ITM által felkért hazai és nemzetközi szakértők bevonásával, nemzetközi standardok figyelembevételével.

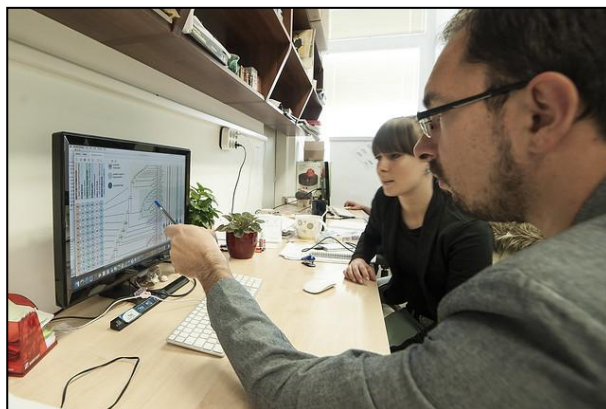
A teljesítményértékelés tudományterületek szerinti összefoglalói PDF formátumban letölthetők az alábbi címekről:

- Matematikai és természettudományok
- Élettudományok
- Bölcsész- és társadalomtudományok

Az értékelés előzményeként még 2018 novemberében jött létre az MTA Kutatóhálózati Tudományos Elnöki Bizottsága (KTEB). Az MTA és az ITM 7-7 delegáltjából álló testület határozta meg az akadémiai kutatóhelyek nemzetközi részvétellel történő értékelésének elveit, szempontjait és módszertanát.

Az MTA kutatóhálózatának működését és teljesítményét többször elemezték az utóbbi években. A legutóbbi, a kutatóhálózat 2010 és 2015 közötti tudományos teljesítményének értékelése 2017-ben zárult le. A KTEB ezért is javasolta, hogy a 2019-es értékelésnél a korábbi értékelések eredményein kívül – azoknál az intézeteknél, amelyeknél ilyen

értékelésre sor került – vegyék figyelembe az utóbbi évtizedben külön lezajlott, nemzetközi szervezetek általi értékelés eredményeit. A korábbi értékelésekben is fontos szerepet kaptak a kutatóintézetek külső tanácsadó testületeinek szakértői.

Fotó: mta.hu / Szigeti Tamás

Az MTA Kutatóhálózati Tudományos Elnöki Bizottság határozatban fogalmazta meg az értékeléssel kapcsolatos elvárásait és annak szempontrendszerét, amelyet egyhangúlag fogadott el.

A szempontok a következők:

1. Az intézmény/releváns kutatási egység tudományos teljesítménye publikációs és idézettségi eredményei alapján (az adott diszciplína nemzetközi/V4/nemzeti sztenderdjeihez mérten)
2. Az intézmény vállalati kapcsolatai
3. Az intézmény társadalmi célú szolgáltatásai
4. Az intézmény kutatóinak részvétele a hazai és nemzetközi tudományos életben és pályázati eredményessége
5. Az intézmény kutatóinak részvétele a felsőoktatásban
6. Az intézmény személyi összetétele
7. Az intézmény vezetési struktúrája és gyakorlata
8. Az intézmény kutatásfinanszírozási szerkezetének és hatékonyságának értékelése
9. Az intézmény tevékenységére jellemző egyéb sajátosságok

A szempontok bővebben itt olvashatók:

https://mta.hu/mta_hirei/az-akademiai-kutatointezet-halozat-2019-es-atvilagitasanak-szempontjai-es-menetrendje-109290

A januárban megkezdődött értékelés elkészítésének elvárt határideje 2019. március 31. volt. Az MTA ezt igen szoros határidőnek tartotta, de az értékelő bizottságok munkáját azzal is segítette, hogy azok megkapták az akadémiai kutatóhálózat 2010–2015 közötti időszakra vonatkozó tudományos tevékenységének és stratégiájának szakmai felülvizsgálati jelentéseit. Megismerhették továbbá a legutóbbi értékelés óta eltelt időszakra vonatkozó, a releváns kutatási egység szintjén összegyűjtött objektív statisztikai adatokat. Az intézetek külső tanácsadó testületeinek korábbi években tett megállapításai pedig szintén segítették a nemzetközi értékelést.

Az értékelés az MTA Kutatóhálózati Tudományos Elnöki Bizottság határozatai, valamint a 2018. december 6-i rendkívüli közgyűlés határozatában foglaltak szerint lezajlott.

Fotó: mta.hu / Szigeti Tamás

Az akadémiai kutatóhálózat felügyeletét ellátó testület, az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsa (AKT) tagjai részletes, írásos ismertetést kaptak az értékelés céljáról, annak előkészítéséről, az eljárásban részt vevő testületek munkájáról, valamint az értékelést végző bizottságok rendelkezésére bocsátott dokumentumokról és adatokról. Az AKT 2019. április 4-ei ülésén az AKT tagjai megismerték és tudomásul vették az MTA kutatóhálózatának értékeléséről szóló tájékoztatót.

Határozatukban javasolják, hogy az Akadémia támaszkodjon az értékelés eredményeire az ITM-mel folytatott tárgyalások során.

Az AKT tagjai köszönetüket fejezték ki azoknak a tudósoknak, akik a rendkívül szoros határidő ellenére áldozatos munkával elkészítették az értékelő jelentéseket, valamint a munkában részt vevő kutatóhelyi vezetőknek és dolgozóknak és az MTA Titkárság munkatársainak. Az AKT határozatáról április 16-án foglal állást az MTA Elnöksége.

Európa egyik legjobb kutatóhálózata

A nemzetközi szakértők bevonásával, nemzetközi standardok figyelembevételével zajlott szakmai teljesítményértékelés eredményei szerint is Európában a legjobbak közé tartozik az MTA kutatóintézet-hálózata. A kutatók átlagéletkora 40 év körüli, egyharmaduk nő, a kutatócsoportok vezetőinek átlagéletkora pedig egyre alacsonyabb.

A kutatóhálózat teljesítménye kiváló, a ráfordított támogatás és a publikációs teljesítmény összefüggése alapján Európában a legjobbak közé tartozik, és számos olyan alkotóműhellyel rendelkezik, amelyek a világ élvonalába tartoznak, és nemzeti kincsnek tekinthetők.

A hálózat gyökeres átalakítására ezért nincs szükség, de – mint minden nagy rendszeren – ezen is lehet fejleszteni.

Az értékelésből az is kiderült, hogy a 2017-ben lezárult, 5 éves időszakot vizsgáló felmérés óta tovább javult a kutatóhálózat teljesítménye a sikeres nemzetközi pályázatok, a rangos nemzetközi publikációk és a tudományterületek közötti együttműködés területén.

Az értékelés főbb megállapításai tudományterületenként

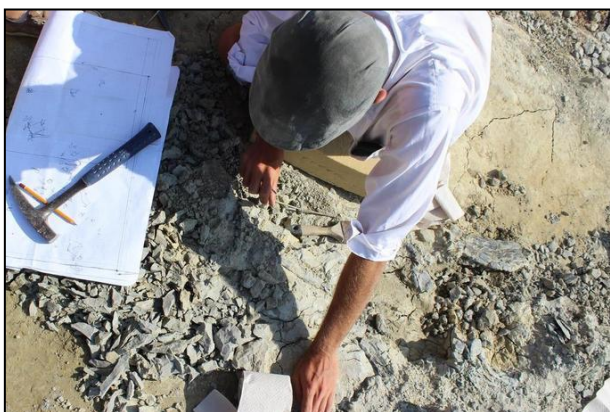
Matematikai és természettudományok

A kutatóközponti és kutatóintézeti teljesítményértékelések a matematikai és természettudományi területeken többségében kiváló eredménnyel zárultak a vizsgált szempontok tekintetében. Az értékelések összefoglalója több esetben kitér arra, hogy a nemzetközi szinten is jelentős szerepet játszó intézményekről van szó, és van olyan kutatóhely is, amely hosszú távú nemzeti kutatási program konzorciumának élén áll. A dokumentum utal rá, hogy a kiszámítható működéshez elengedhetetlen az alaptámogatás biztosítása, és fontos érték az intézményi önállóság. Ugyanakkor, néhány kutatóhelyen a hatékonyabb működést szol-

gálhatja a vezetési struktúra belső átgondolása.

Élettudományok

Az élettudományok területén működő kutatóközpontok, kutatóintézetek és kutatócsoportok értékelése általában kiváló, illetve jó volt. A dokumentum több esetben kiemelte a sikeres részvételt a nemzetközi pályázatokon, valamint a széles körű és hatékony eredménykommunikációt. A dokumentum készítői a nagyobb kutatóközpontokon belül az integráció fokozásában és az egyes központok, illetve intézetek kutatócsoportjainak gazdagabb együttműködésében jelölték meg a fejlődés legfontosabb irányait. Fontos szempont lehet még egyes kutatóhelyeken a fiatalabb kutatók bevonása, továbbá a kapcsolatok aktívabb keresése az ipari szereplőkkel.

Fotó: mta.hu / Szigeti Tamás

Bölcsészet- és társadalomtudományok

A bölcsészet- és társadalomtudományok területén tevékenykedő kutatóközpontok és kutatóintézetek,

továbbá kutatócsoportok értékelésének eredményét összegző anyag szerint a tudományterület akadémiai kutatóhelyei nagyban hozzájárulnak az egyetemes és nemzeti kulturális örökség feltáráshoz, közzétételéhez és a következő nemzedékekre hagyományozásához, egyúttal az európai összetartozás- és a nemzettudat fejlesztéséhez. Emellett fontos szerepük van a jelen és a jövő gazdasági, társadalmi problémáinak feltárázásában és a megoldási lehetőségek felkutatásában. Az értékelők a tudományterület kutatóhelyeinek tudományos minősítését általában kiválónak, néhány esetben jónak tartják. Csak kevés intézet kapott megfelelő minősítést egy-egy részszempontra. Javaslatként ugyanakkor néhány esetben megfogalmazták, hogy az adott intézetben törekedni kell a több aktív korú akadémikus foglalkoztatására. Kiemelten fontosnak nevezték, hogy a munkafeltételek legyenek vonzóak a fiatal humán értelmiség tehetséges rétege számára, hiszen ők azok, akik közép- és hosszabb távon alkalmasak vezető kutatói szerepre, de éppen tehetségük és koruk miatt nagyon mozgékonyak, és – kedvezőtlen hazai viszonyok esetén – könnyen találnak külföldön kutatási lehetőségeket.

Minden, amit az MTA körüli helyzetről tudni érdemes:

<https://mta.hu/hatteranyagok/minden-amit-az-mta-koruli-helyzetrol-tudni-erdemes-109460>

Forrás: <https://mta.hu/az-mta-es-az-itm-kozotti-koltsegvetesi-vita/jol-teljesitenek-es-jo-helyen-vannak-befejezodott-az-mta-kutatointezet-halozatanak-teljesitmenyertekelese-109573>

Válogatta: Fonyó Istvánné